

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO UŽSIENIO REIKALŲ KOMITETO

PIRMININKO PROF. BENEDIKTO JUODKOS

PRANEŠIMAS

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO, LENKIJOS RESPUBLIKOS SEIMO BEI
SENATO IR UKRAINOS AUKŠČIAUSIOSIOS RADOS NARIŲ PARLAMENTINĖS
ASAMBLĖJOS ŠEŠTOJOJE SESIJOJE**

**„LIETUVA, LENKIJA, UKRAINA. KĄ DAROME, GALIME IR PRIVALOME
PADARYTI KARTU?“**

2015 m. gegužės 29 d.
Vilnius

Gerbiamieji parlamentų pirmininkai,

kolegos parlamentų nariai,

ponios ir ponai,

nuoširdžiai džiaugiuosi, kad po kelerių metų pertraukos vėl susirinkome į trišalę Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos parlamentų narių asamblėją. Žvelgiant į pastarojo meto pokyčius mūsų geopolitinėje aplinkoje, akivaizdu, kad susitikome jau naujos geopolitinės realybės akivaizdoje. Šiandien susiduriame su tarptautinių susitarimų, konvencijų, paprotinės teisės normų laužymu, karinių priemonių naudojimu savo teritorijos ir įtakos zonos plėtrai, ekonominiu, energetiniu, informaciniu spaudimu. Adekvatus reagavimas į naujus saugumo iššūkius ir grėsmes yra būtinas siekiant užtikrinti gyvybinius mūsų valstybių interesus. Apie tai turime rimtai galvoti, kai matome dabartinius Rusijos vadovų veiksmus, grindžiamus „privilegiuoto intereso zonų“ ir „tėvynainių gynybos“ koncepcijomis. Esame solidariai atsakingi ne tik už save, bet ir už saugumą tų, kuriems reikia mūsų paramos.

Įvykius Ukrainoje mes išgyvename ypač jautriai. Visų pirma dėl to, kad jie neišvengiamai mums primena skausmingą ir žmonių aukų pareikalavusį mūsų pačių išsilaisvinimo iš sovietų imperijos gniaužtų kelią. Puikiai prisimename ir ne tokias senas pamokas, kai dėl nepakankamo tarptautinės bendruomenės atsako į Rusijos agresiją prieš Gruziją 2008 metais dalis Gruzijos teritorijos iki šiol yra okupuota. Šie pasikartojantys scenarijai mūsų artimoje kaimynystėje suteikia galimybę kaip niekada aiškiai suprasti, kokią svarbų kelią mes jau nuėjome per palyginti trumpą laiką nuo Nepriklausomybės atkūrimo.

Prie sėkmės šiame kelyje neabejotinai daug prisidėjo Vakarų demokratinės bendruomenės parama ir pagalba. Dabar jau mums patiems tenka pareiga padėti toms valstybėms, kurios dėl savo pasirinkimo tapti euroatlantinės šeimos dalimi patiria milžinišką spaudimą ir netgi prieš jas nukreiptą karinę agresiją.

Gerbiamieji,

Ukraina pastaraisiais metais aktyviai veikia ir kovoja dviejuose frontuose – karo fronte ir reformų fronte. Sėkmei reformų fronte užtikrinti būtina aiški ir ryžtinga politinė valia, o ją tikrai matome iš mūsų kolegų Ukrainos Aukščiausiojoje Radoje veiksmų ir priimamų sprendimų. Pozityvūs pokyčiai Ukrainoje išties matomi – sustiprintos valdžios institucijos, išrinktos laisvuose ir demokratiškuose rinkimuose, pilietinė visuomenė vis aktyviau dalyvauja valstybės valdyme ir gyvenime, imamasi konkrečių veiksmų kovojant su korupcija, įgyvendinamos valdymo, ekonominės, teisinės sistemos ir kitos reformos. Tačiau ne mažiau nei tvirta politinė valia yra svarbus ir kasdienis, kartais netgi nuobodus darbas įgyvendinant priimtus sprendimus, kad jie netaptų eiline politine deklaracija ir virstų natūralia valstybės gyvenimo dalimi. Būtent šioje srityje reikėtų visapusiškai pasinaudoti Europos Sąjungos ir Ukrainos asociacijos susitarimo įgyvendinimo teikiamomis galimybėmis. Efektyvūs veiksmai šioje srityje neabejotinai yra labai veiksmingos priemonės, padėsiančios Ukrainai sustiprinti savo politinį ir ekonominį stabilumą, padidinti atsparumą išorės grėsmėms. Tai taip pat ir svarbus žingsnis siekiant narystės Europos Sąjungoje, nes Asociacijos susitarimas nėra ir negali būti galutinis tikslas įgyvendinant Ukrainos europines aspiracijas. Lietuva ir Lenkija savo reformų kelyje į demokratiją, rinkos ekonomiką, integraciją į ES ir NATO sukaupė daug vertingos patirties, kuria gali dalintis. Mes gerai pažįstame Rytų regioną ir jo žmonių mąstyseną. Politiškai ir per įvairius bendradarbiavimo projektus siekdami įgyvendinti Europos Sąjungoje galiojančius pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms, gero valdymo, teisės viršenybės, rinkos ekonomikos principus, mes galime ir turime prisidėti prie politiškai stabilios, ekonomiškai augančios erdvės mūsų kaimynystėje kūrimo. Ir tai nėra vien tušti žodžiai – du konstituciniai Lietuvos Respublikos Seimo komitetai – Europos reikalų ir Užsienio reikalų - yra patvirtinę, o atitinkamos institucijos jau įgyvendina išsamų paramos Ukrainai priemonių planą. Jame įrašytos konkrečios priemonės, susijusios su politine parama Ukrainai, naudojantis Lietuvos naryste tarptautinėse organizacijose, finansinės paramos Ukrainai instrumentais, parama Ukrainos kariuomenei stiprinti, demokratinėms, ekonomikos ir valdymo reformoms bei Europos

Sąjungos ir Ukrainos asociacijos susitarimui įgyvendinti, humanitarine pagalba, ekonominiu bendradarbiavimu, verslo ryšių plėtra, parama jaunimui ir jo švietimui, parlamentiniam bendradarbiavimui stiprinti. **Norėčiau pabrėžti, kad svarbiausiais užsienio politikos klausimais Lietuvos politinės partijos nesiskirsto į poziciją ir opoziciją. Būtent toks klausimas ir yra parama Ukrainai, kuriuo mūsų nuomonė yra vieninga.** Nuolat ir sutartinai kviečiame ir kitas Vakarų valstybes parengti ir įgyvendinti panašius paramos planus. Raginame jas suprasti, kad Ukrainos reformų sėkmė – tai ir mūsų visų sėkmė, todėl visi kartu turime dirbti siekdami šios sėkmės.

Kita vertus, tikėdamiesi iš Ukrainos didelės reformų spartos, turime nepamiršti, kad šioje šalyje vyksta karas. Todėl natūralu, kad reikalavimai neturėtų būti tokie, kokie galėtų būti keliami taikos metu. Nors karo fronte formaliai galioja trapios paliaubos, vos ne kiekvieną dieną girdime pranešimus apie jų pažeidimus, apie žūstančius ir sužeistus žmones, apšaudomas gyvenvietes. Tai, kas vadinama sunkiosios ginkluotės atitraukimu iš Rusijos remiamų separatistų pusės, labiau primena pajėgų pergrupavimą ir stiprinimą strategiškai svarbiuose taškuose. Karinių veiksmų atsinaujinimo grėsmė vis dar išlieka, todėl pastangos spręsti šį karinį konfliktą diplomatinio būdu turėtų būti paremtos ir „kietesnėmis“ priemonėmis, aiškiai parodant valstybei agresorei tolesnio konflikto eskalavimo kaštus, taip pat stiprinant Ukrainos gynybinius pajėgumus ir jos kariuomenę. Lietuva jau yra įnešusi savo indėlį į NATO patikos fondą Ukrainos kariuomenei remti, mūsų šalis organizuoja ir finansuoja Ukrainos kariškių studijas ir mokymus Lietuvos karo akademijoje, Lietuvos kariuomenės mokykloje, Baltijos gynybos koledže Estijoje, teikia medicininės pagalbos, technines ir kitas reikalingas priemones. Planuojama šią paramą ateityje tęsti ir plėsti. Šioje srityje turime ir puikų mūsų, Asamblėjos narių, trišalio bendradarbiavimo pavyzdį – bendro Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos karinio vieneto LITPOLUKRBRIG sukūrimą. Ši bendradarbiavimo forma leis perduoti sukauptą karių ir karinių dalinių mokymo gerą patirtį partneriams – Ukrainos kariams. Galime prisiminti, kad analogiškas LITPOLBAT bataliono projektas prisidėjo prie Lietuvos kariuomenės vystymosi, nes mūsų kaimynai lenkai jau anksčiau buvo įstoję į NATO. Kalbėdamas apie saugumą, norėčiau pabrėžti ir informacinio saugumo aspektą. Lietuvos Nacionalinio saugumo strategijoje informacinis saugumas yra įtvirtintas kaip pirmaeilis nacionalinio saugumo interesas, t. y. interesas, kurio neginant laikui bėgant būtų pažeidžiami gyvybiniai valstybės interesai – suverenitetas, teritorijos vientisumas, demokratinė konstitucinė

santvarka, taika ir gerovė valstybėje. Kolegos iš Ukrainos Aukščiausiosios Rados, įvertinę skausmingą savo šalies patirtį, neabejoju, pritartų šiam teiginiui. Karo informacinėje erdvėje keliamos grėsmės šiuo metu yra ypač išaugusios, o Rusijos veiksmai skleidžiant dezinformaciją ir propagandą – ypač suaktyvėję. Reaguodamas į tai, prieš savaitę Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Visuomenės informavimo įstatymo pataisas, patikslindamas galiojantį visuomenės informavimo teisinį reguliavimą ir pritaikydamas jį prie pasikeitusios geopolitinės situacijos, taip sustiprindamas informacinės erdvės apsaugą nuo Lietuvos nacionalinio saugumo interesams kenkiančios informacijos. Turime toliau veikti ir nacionaliniu, ir europiniu, ir tarptautiniu lygmenimis, siekdami apsaugoti savo informacinę erdvę nuo skleidžiamo melo, nukreipto į valstybės pamatų silpninimą ir nepasitenkinimo visuomenėje kurstymą. Būtent šioje srityje, manau, turime ko pasimokyti iš kolegų Ukrainoje patirties. Diskusijos saugumo ir gynybos klausimais šiomis geopolitinėmis sąlygomis turėtų užimti svarbią vietą mūsų Asamblėjoje.

Gerbiamieji kolegos,

yra dar vienas veiksnys, kuris atlieka esminį vaidmenį kuriant demokratinius principais pagrįstą, saugią, augančią ir klestinčią valstybę. Tai – stipri ir atsakinga pilietinė visuomenė. Juk be visuomenės paramos bet kokios reformos nebus iki galo sėkmingos. Dabartinė situacija Ukrainoje, viena vertus, apsunkina jos galimybes kuo greičiau tvirtai atsistoti ant kojų ir žengti pirmyn savo pasirinktu keliu, kita vertus, bendros grėsmės ir pavojai žmones vienija ir stiprina jų susitelkimą. Ir ne tik pačioje Ukrainoje. Ukrainos patiriama svetimos šalies agresija labai padėjo susitelkti ir Lietuvos visuomenei, mūsų šalyje vėl atgimė supratimas, kad turima laisvė ir nepriklausomybė nėra tiesiog savaime egzistuojanti duotybė, ją reikia kiekvieną dieną ginti. Pripažinkime, kad toks supratimas kurį laiką buvo užliūliuotas gero, turtingo ir takaus gyvenimo, kuris niekada nesibaigs, iliuzija. Nuoširdžiai didžiuojusi Lietuvos žmonėmis, kurie puikiai suprato Ukrainos patiriamą skausmą, savo iniciatyva organizavo ir vis dar organizuoja paramos ir lėšų rinkimo akcijas, humanitarinės paramos siuntas su medikamentais, drabužiais, maisto produktais. Tai bene ryškiausias pavyzdys, rodantis, kad Lietuvos prioritetai ir veiksmai užsienio politikoje susilaukė ypatingos žmonių paramos ir supratimo. Tokie dalykai neabejotinai padeda augti mūsų pačių pilietinei visuomenei.

Maidano revoliucijos metu Ukrainos žmonės visam pasauliui aiškiai parodė savo norą atsisveikinti su iš sovietų imperijos laikų užsilikusia praeitimi ir korupcija persmelktomis valstybės valdymo tradicijomis. Jie parodė, kad savo ateitį mato Vakarų civilizacijos demokratinėmis vertybėmis besivadovaujančioje valstybių bendruomenėje. Šis nusiteikimas dar kartą buvo patvirtintas Ukrainos žmonių balsavimu laisvuose, demokratiškuose ir skaidriuose Ukrainos Prezidento ir Aukščiausiosios Rados rinkimuose, atiduodant šalies vairą į vakarietiškomis vertybėmis besivadovaujančių politikų rankas. Mūsų pareiga ir atsakomybė – visomis įmanomomis priemonėmis remti šį žmonių pasirinkimą. Ir tai užduotis ne tik kolegoms iš Ukrainos, bet ir mums, Lietuvos ir Lenkijos parlamentų nariams. Mes, parlamentų nariai, esame tie, kuriems mūsų žmonės atidavė savo pasitikėjimo balsus. Mes esame arčiausiai jų, todėl turime puikias galimybes ir kiekvienas asmeniškai, ir visi kartu prisidėti prie pilietinės visuomenės savo valstybėse stiprinimo, prie demokratinių vertybių sklaidos ir įtvirtinimo valstybės gyvenime. Būdų ir priemonių tam daryti yra daug ir įvairių – bendri kultūriniai, švietimo, mokslo, studijų projektai, aukštojo mokslo institucijų ryšių stiprinimas, regionų ir bendruomenių bendradarbiavimas. Esu tikras, kad kiekvienas iš mūsų tikrai atrasime valstybės gyvenimo sritį, į kurią mūsų gražaus trišalio bendradarbiavimo iniciatyvos galėtų įnešti teigiamų pokyčių, o jų konkrečią naudą pajustų ir Lietuvos, ir Lenkijos, ir Ukrainos žmonės. **Tokiam bendradarbiavimui stiprinti, tiesioginiam žmonių bendravimui plėtoti, bevizio režimo suteikimas Ukrainai yra tiesiog būtinas. Tai būtų ir reikšmingas solidarumo gestas plačiajai Ukrainos visuomenei iš ES pusės.** Mums visiems gyvybiškai svarbu išlaikyti ir stiprinti Ukrainos visuomenės susitelkimą ir paramą reformoms. Negalima pavargti, nusivilti, sustoti kelio viduryje ar netgi žengti atgal. Iš savo patirties galime paliudyti, kad tas reformų kelias yra ilgas, sunkus, kartais ir skausmingas. Bet jo rezultatų tikrai verta laukti ir aktyviai siekti.

Gerbiamieji kolegos,

neabejoju, kad surėmę pečius ir suvieniję savo jėgas mes tikrai sugebėsime padaryti tai, ką galime, turime ir privalome. Mes sugebėsime apginti savo nepriklausomybę, savo laisvą apsisprendimą, savo žemę ir žmones. Mes sugebėsime sukurti klestinčias valstybes ir tokias jas palikti savo ainiams. Nes tiesa juk mūsų pusėje. Čia ir glūdi mūsų stiprybės šaltinis.

Dėkoju už dėmesį.